

**Sorin Alexandrescu, *PARADOXUL ROMÂN*, Editura Univers,
București, 1998, 335 p.**

Format în România și desăvârșit în Occident – din 1969 s-a stabilit la Amsterdam, unde predă cursuri universitare de literatură și istorie română – Sorin Alexandrescu s-a remarcat prin mai multe volume tipărite la București, Paris, Amsterdam, printr-o multitudine de studii apărute în țară și străinătate pe teme de istorie, cultură, politică, filosofie, actualități; conduce revista “International Journal of Rumanian Studies”; este secretar al Asociației Internaționale de Studii de Română; este cetățean olandez și consilier pentru România al Partidului Creștin-Democrat Olandez etc.

Noua sa lucrare, *Paradoxul român* este o lucrare dintre cele mai originale și captivante – de istorie, filosofie a istoriei, reflecții și argumentații din numeroase unghiuri de vedere proprii. În cele șase capitole, autorul se referă la 1. *Construcția României Mari*, 2. *România interbelică democrată, pe scurt*, 3. *Un erou ratat: Carol al II-lea*, 4. *Dubla structură a lui Antonescu*, 5. *Fenomenul legionar – cîvântul și fapta*, 6. *Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat*, iar în final se oprește și asupra unor realități și personalități de după 1989.

Imposibil de rezumat în câteva rânduri, volumul este opera unui om erudit, care taie firul în patru, într-o manieră proprie, după ce în prealabil s-a documentat și înarmat cu aproape tot ce s-a scris esențial și recent pe această temă. De ce s-a oprit asupra perioadei interbelice? Autorul se justifică el însuși astfel: “Crescut în cultul democrației interbelice, am învățat abia mult mai târziu s-o cunosc, și, dacă părinții mei o admirau ca pe o fecioară neprihănită, eu o admir ca pe o femeie frumoasă și necredincioasă, pe care, deși nu pot s-o mai iubesc, nu pot nici s-o uit, pentru că, de fapt, încă îi aparțin” (p. 9). Dintre multe paradoxuri la care se referă, semnalăm câteva: geografic și istoric România se află între Europa Centrală, Răsăriteană și Balcani, dar, surprinzător și ciudat ea nu aparține nici uneia din zonele menționate fiindcă spațiul român s-a format la frontiera a trei zone culturale diferite și “românii și-au creat propria lor cultură, acceptând un minim de elemente din fiecare zonă” (p. 32-33). Abordând problema României Mari, autorul conchide, între altele, că “atât succesul după primul război mondial, cât și insuccesul de după cel de-al doilea (în privința Basarabiei și Bucovinei) maschează dezechilibrul intern al opoziției României”, care, în anii neutralității promovase o anumită politică duplicitară, purtând tratative și cu Puterile Centrale și cu Antanta, creându-se “falsa impresie că scopurile tratativelor fuseseră aceleași”, de unde a rezultat un prim dezechilibru; un al doilea dezechilibru a rezultat din faptul că “în toate provinciile noi, populația românească, fie majoritară (în Transilvania și Basarabia), fie minoritară (în Bucovina) era predominant rurală” și nu avea peste tot “o puternică pătură cultă”, în timp ce în cadrul aceleiași provincii exista și o “populație urbană, neromânească, inamică, dar și “mari pături urbane și rurale, românești și neromânești inerente, total dezinteresate” (p. 59-68).

Analizând fenomenul legionar, autorul stăruie asupra contrastului flagrant dintre intenție și faptă, conchizând că “noi am avut o autentică revoluție de dreapta, care n-a ajuns la putere, pentru că a fost zdrobită de Carol și Antonescu”, dar, în mod paradoxal, tocmai aceștia “au pus în aplicare

multe din doleanțele legionarilor”, încât “din punctul de vedere, legionarii ar fi putut spune că și-au atins scopul” (p. 221 etc.).

Fără a intra în alte paradoxuri – multe dintre ele acceptabile sau discutabile parțial sau total – apreciem că, în viziunea unui român devenit cetățean olandez, România interbelică apare ca un spectru complex și complicat, de lumini și umbre, iar cartea sa ne îndeamnă să medităm spre o mai bună cunoaștere și spre învățătură, pentru ca greșelile de ieri să nu se mai repete cel puțin mâine, dacă azi sunt cu mult mai numeroase și mai grave ca oricând.

Mihai Iacobescu